

Muutos

1/2019

USKONTOJEN
UHRIEN TUKI
UUT ry

.....
www.uut.fi

1/2019

Lehteä toimittaa Uskontojen uhrien tuki UUT ry.

Päätoimittaja Joni Valkila

Lehden taitto Eero Astala

Kannen kuva Joni Valkila

Paino Suomen Uusiokuori Oy

ISSN 2323-8577 (painettu)

ISSN 2323-8585 (verkkojulkaisu)

Copyright © Uskontojen uhrien tuki UUT ry

Yhteystiedot

Sähköposti: tiedotus@uut.fi

Internet: www.uut.fi

STEA tukee UUT:n toimintaa.

Uskontojen uhrien tuki UUT ry kiteytettynä

UUT:n tavoitteena on tukea uskonnollisissa yhteisöissä vaikeuksiin joutuneita ja heidän läheisiään vertaistuen keinoin. Uskonyhteisön jäsenyys tai yhteisöstä eroaminen voi olla ahdistavaa ja mielenterveyttä koettelevaa. Tarjoamme tukea vertaistukipuhelimen, sähköpostien ja erilaisten ryhmätapaamisten muodossa sekä kirjallisesti esimerkiksi tämän lehden välityksellä. Lisätietoja vertaistuesta löytyy nettisivuiltamme.

UUT on yhteiskunnallinen vaikuttaja, joka pyrkii edistämään ihmisoikeuksien toteutumista uskonyhteisöjen sisällä tiedottamalla yhteisöissä esiintyvistä ongelmallisista ilmiöistä. Kokemusasiantuntijuudellamme on kysyntää yksityisten ihmisten, toimittajien, tutkijoiden ja viranomaisten keskuudessa.

Lisätietoja toiminnastamme ja siitä miten voit osallistua siihen saat nettisivuiltamme ja Facebookista. Ota rohkeasti yhteyttä meihin.

Sisälllys

- 4** Pääkirjoitus
- 5** Sopeutumisvalmennusviikonloppu uskonnollisista yhteisöistä irtaantuneille naisille
- 6** Hengellinen väkivalta sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielmassa
- 8** Elämäni Jehovan todistajana
- 10** Opintomatka ICESA:n konferenssiin
- 14** Evankelis-luterilaisessa kirkossa puhutaan hengellisestä väkivallasta
- 16** Uskontokuntien jäsenmäärien kehitys Suomessa
- 18** Synkkyys leijuu perheen yllä
- 19** Puheenjohtajan palsta

Pääkirjoitus

Miten yhteiskunta ja uskon-yhteisöt voisivat puuttua hengelliseen väkivaltaan?

Joni Valkila

HENGELISESTÄ VÄKIVALLASTA tiedetään jo paljon, mutta siihen on puututtu hyvin vähän. Yhteisöissä tapahtuva väkivalta on monimutkaista, eikä yksinkertaisia ratkaisuja usein ole. Kutsomme uskonyhteisöjen edustajia, viranomaisia ja tutkijoita keskustelemaan mahdollisista ratkaisuista seminaariin, joka järjestetään Helsingissä 7. 2. 2020. Tavoitteenamme on, että edes pieniä askelia ongelmiin puuttumiseksi otettaisiin uskonyhteisöissä ja yhteiskunnassa laajemmin. Lisätietoja seminaarista löydät nettisivuiltamme.

Pohjustamme seminaaria syksyn aikana tapaamalla joidenkin uskonyhteisöjen edustajia. Tavoitteena on kertoa heille siitä, millaisia ongelmia olemme havainneet esiintyvän uskonyhteisöissä. Käymme keskustelua siitä, olisiko uskonyhteisöjen mahdollista kiinnittää huomiota näihin ongelmiin, ja vähentää siten hengellisen väkivallan esiintymistä. Joidenkin yhteisöjen kohdalla ei ole kovin paljon toivoa edes ongelmien olemassaolon tunnustamisesta, saati ongelmiin puuttumisesta. On kuitenkin myös uskonyhteisöjä, joissa on halua kohdata ongelmia ja puuttua niihin. Kenties yhteisöt tarvitsisivat apua ja toimintamalleja tähän.

Seuraukset hengellisestä väkivallasta ovat toisinaan yhtä pahoja tai pahempia kuin fyysisen väkivallan seuraukset. Yhteiskunnan kanalta sanktioimattoman väkivallan esiintymisen on kestänyt.

Talven aikana kiinnitämme erityistä huomiota vanhoillislestadiolaisten hoitokokouksiin ja niiden aiheuttamiin vakaviin seurauksiin. Hoitokokouksia tutkinut Aini Linjakumpu on määrit-

lyt hoitokokoukset ”julkisiksi ja pakotetuiksi sielunhoidollisiksi tilanteiksi, joiden pyrkimyksenä on arvioida ja korjata ihmisen uskonelämään liittyviä asioita”. Hoitokokousten seurauksena ihmisiä on ”suljettu Jumalan valtakunnan ulkopuolelle” eli erotettu uskovien ja pelastuvien joukosta.

Hoitokokoukset olivat erityisen yleisiä 1970-luvulla ja ne on helppo sivuuttaa yli 40 vuotta sitten tapahtuneina. Näiden 1970-luvun hoitokokousten seuraukset vaikuttavat kuitenkin edelleen ihmisten elämään. Niistä seurasi joillekin kärsimyksiä vuosikymmenten ajaksi. Lisäksi hoitokokouksculttuuri ei ole vielä kukaan kadonnut, vaan erilaista ihmisten ”hoitamista” ja mielivaltaista painostusta tapahtuu edelleen. Vanhoillislestadiolaisen yhteisön tulisi käsitellä kunnolla tämä traumatisoiva historia ja nykyisyys. Vanhoillislestadiolaisuuden olisi aika muuttua yhteisöksi, jossa ihmiset eivät ole pakotettuja toimimaan tietyllä tavalla hyvin henkilökohtaisissa ja arkaluontoisissa kysymyksissä.

Muutos-lehti kertoo jälleen tällä kertaa kokemuksia hengellisestä väkivallasta. Lisää näitä kokemuksia voit lukea nettisivuiltamme. Julkaisemme talven aikana uusia kertomuksia, tällä kertaa erityisesti vanhoillislestadiolaiseen yhteisöön liittyen. Löydät kertomukset nettisivuiltamme www.uut.fi etusivun yläpalkin valikosta kohdasta ”löydä tukea > kertomukset”. Nämä kertomukset ovat nettisivujemme luetuin osa. Lukijoita on kymmeniä tuhansia.

Kertomukset tuovat päivänvaloon hengellisen väkivallan vakavat seuraukset ja tarjoavat vertaistukea samankaltaisia asioita kokeneille. Kertomukset voivat olla silmiä avaavia koska näitä yhteisöjä, jotka pitävät itseään ainoina oikeina ja Jumalan valitsemina, on useita ja niissä esiintyy hyvin samankaltaisia ilmiöitä. Näitä yhteisöjä pidetään toisinaan koossa väkivallan keinoin. Tämä ei ole hyväksyttävää, vaan yhteisöjen pitää löytää keinoja toimia muilla tavoin.

Tule mukaan väkivallan vastaiseen toimintaamme! ❖

TEKSTI Helena Vikki
KUVA Kai Vainionmäki

Sopeutumisvalmennus- viikonloppu uskonnollisista yhteisöistä irtaantuneille naisille

VERTAISTUKIRYHMÄSSÄ nousi esiin tarve sellaiselle työtavalle, jonka avulla saisi edistettyä uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden irtautumisprosessia. Moni yhteisöstä irtautunut kertoi kokemuksistaan uuteen kulttuuriin siirtyessään raskaana, sillä irtautunut joutui rakentamaan minuentensa uudelleen ja oman kriisinsä lisäksi usein myös perustelevaan tai keskustelemaan valinnastaan läheistensä kanssa. Uskonnollisesta yhteisöstä irtaantuminen on pitkä prosessi, joka kestää vuosia, jopa loppuelämän. Se voi heikentää elämänlaatua mm. pitkäkestoisella stressillä sukupuoleen katsomatta.

Sopeutumisvalmennusviikonloppu syntyi vastaamaan tätä tarvetta. Näin olisi mahdollisuus koota vertaistukea tarvitsevat yhteen, lisätä yksilöiden elämänhallintaa ja lisätä tietoutta niin sanotusta normaalista kulttuurista sekä irtautumiseen kuuluvista kriisin vaiheista. Tällä tavoin yhteisön ulkopuoliseen yhteiskuntaan integroituminen sujuisi nopeammin ja hallitummin kuin täysin ilman tukea jääneillä henkilöillä.

Viikonloppu oli suunnattu naisille, jotka olivat irtaantuneet uskonnollisista yhteisöistä ja kokivat tarvitsevansa tukea prosessiinsa. Autettaessa naista autetaan koko perhettä, myös perheen lapsia, jotka hekin ovat osallisena irtautumisprosessissa. Perheen vanhempien hyvinvointi heijastuu koko perheen hyvinvointiin.

Sopeutumisvalmennusviikonlopun suunnittelu aloitettiin joitakin vuosia sitten, opinnäytetyön merkeissä. *Matkalla minuksi – uskonnollisista yhteisöistä irtautuneiden naisten sopeutumisvalmennusviikonlopun mallintaminen* -opinnäytetyö valmistui keväällä 2018. Samana syksynä Uskontojen uhrien tuki UUT ry päätti lähteä toteuttamaan viikonloppua, joka järjestettiin maaliskuussa 2019.

Taloudellisen tuen viikonlopulle mahdollisti UUT, näin osallistujille jäivät ainoastaan omavastuu sekä matkakulut maksettavaksi. Viikonloppu järjestettiin kylpylässä ja erilaisille aktiviteeteille oli järjestetty myös aikaa luentojen ja raskaidenkin aiheiden vastapainoksi.

Perjantaina ryhmäläisten majoituttuaan aloitettiin sopeutumisvalmennusviikonloppu yhteisellä päivällisellä. Tutustumiskierroksen jälkeen viikonlopun ohjelma käytiin läpi ja sovittiin käytännön asiat sekä luotiin yhdessä omat säännöt tälle ryhmälle. Erityisesti painotettiin luottamuksellisuutta ja toisten vaikeidenkin tunteiden ja kokemusten hyväksymistä sekä kunnioittamista.

Lauantaiaamuna yhteisen aamupalan jälkeen päivä aloitettiin lyhyellä rentoutustuokiolla. Luennolla Minuuden rakentamisesta käsiteltiin minäkäsitystä, mistä se koostuu sekä mm. sitä, miten yhteisö voi muokata minäkäsitystä. Identiteetti voidaan jakaa kahteen eri identiteettiin. Henkilökohtaiseen identiteettiin, joka erottaa minut muista ih-

misistä sekä sosiaaliseen identiteettiin, joka yhdistää minut johonkin yhteisöön tai ryhmään. Sosiaalinen identiteetti saattaa kokonaan särkyä, irtaantuneen jättäessä yhteisön. Sosiaalinen identiteetti on kuitenkin tärkeä osa ihmisen minäkäsitystä.

Naiseus ja seksuaalisuus -luento lauantaina iltapäivällä käsitteli mm. naisiin kohdistuvia erilaisia väkivallan muotoja sekä seksuaalisuutta vallan välineenä erilaisissa yhteisöissä. Naisten asema uskonnollisissa yhteisöissä on pääosin heikompi kuin miesten. Naiset ovat kokeneet uskonnollisissa yhteisöissä itsemääräämisoikeutensa omaan kehoonsa ja lisääntymiseen puutteelliseksi. Naisiin myös kohdistuu yhteisöissä erilaisia rajoituksia, jotka aiheuttavat häpeän, ahdistuksen ja pelon tunteita. Ryhmä sai tarpeellista tietoa seksuaalioikeuksista sekä sukupuolen moninaisuudesta. Oman naiseuden uudelleen määrittäminen uskonyhteisöstä irtaantumisen jälkeen nosti paljon mielenkiintoista ja syvällistä keskustelua ryhmäläisten kesken.

Mielenterveyden ja omien voimavarojen vahvistaminen oli sunnuntai-päivän teema. Tietoa saatiin tunteista, niiden tunnistamisesta sekä työkalusta, jolla kohdata paremmin itsensä ja toisensa niin, että jokainen tulisi nähdyksi ja kuulluksi tarpeineen. Jokainen sai omaan itseensä liittyvän tehtävän ja sen jälkeen ryhmäläiset antoivat palautetta toisilleen sekä viikonlopun järjestelyistä ja ohjelmasisällöstä.

Palautteet olivat ohjaajien ja UUT:n kannalta todella kannustavia. UUT on järjestämässä vastaavaa viikonloppua jälleen vuonna 2020. ❄

Viikonlopusta saatua palautetta:

- Voimaannuttavaa, helpompi jaksaa arkea uuteen sopeutuessa. Yksi tällainen viikonloppu vastaa vuoden terapiaa!!
- Sain rohkeutta tehdä enemmän oman näköisiä ratkaisuja jatkossa.
- Tällaisia kursseja ehdottomasti lisää.
- Ihan mahtava ja ehyttävä valmennus!
- Tuntuu että oma ehytyminen on saanut ison harppauksen eteenpäin.
- Vertaistuki oli huikaisevaa!
- Tämä vei prosessiani isoin harppaus ison harppauksen eteenpäin.

Hengellinen väkivalta

” **N**iin mä oon viettäny yökausia hereillä ja pelänny niinku laittaa silmiä kiinni, koska mä oon aatellu, että sillä sekunnilla, kun mä laitan silmät kiinni ja alan nukkua se jumala tulee tuolta taivaasta ja iskee tota tulisen miekan mun rinnan läpi ja heittää mut helevettiin. Että niin huono mä olen.”

Näin kuvasi eräs haastateltava minulle kokemustaan hengellisen väkivallan seurauksista viime syksynä, kun aloitin tekemään haastatteluja hengellistä väkivaltaa kokeneiden ihmisten elämäntarinoista. Seitsemän ihmisen elämäntarinasta koostunut sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielmani *Hengellisestä väkivallasta selviytyminen: Narratiivinen näkökulma uskonnollisesta yhteisöstä irtautumiseen* julkaistiin menneenä kesänä 2019 ja on nyt vapaasti luettavissa. Löydät sen googlaamalla nimeni tai tutkielman nimen.

Viimeisen vuoden aikana olen usein joutunut minulle yllättävän vaikean kysymyksen eteen. Mikä sai minut tutkimaan juuri hengellistä väkivaltaa. Yksiselitteistä vastausta tuohon kysymykseen tuskin osaan antaa, mutta aavistuksia totuudesta voin ainakin yrittää kuvata. Ensinnäkin olin tehnyt sosiaalipsykologin (YTM) tutkintooni pitkän sivuaineen läntisestä teologiasta, joten jo opintojeni aikana mielesäni alkoi keskustella kaksi hyvin erilaista tieteenalaa. Aloin kuitenkin myös hahmottaa sitä, kuinka paljon sosiaalipsykologisilla teorioilla olisi annettavaan uskonnollisten ilmiöiden ja ryhmien tutkimiseen. Samassa ymmärsin, että sosiaalipsykologisia teorioita ei oltu käytetty niin laajasti kyseisten aiheiden tutkimukseen. Kenties suurta osaa yhteiskuntatieteilijöistä ei juurikaan uskonnollisten ilmiöiden tutkiminen ole viimeisten vuosikymmenien aikana liikuttanut. Aihe oli siis vähän tutkittu nimenomaan sosiaalipsykologisesta näkökulmasta.

”

Täytyi selvittää itse, kumpi vanhemmistani puhui totta.

SOSIAALIPSYKOLOGIAN PRO GRADU -TUTKIELMASSA

Lauri Hämeenaho

Tutkimuksen myötä pyrin pohtimaan myös omaa suhtautumistani hengelliseen väkivaltaan. Onhan tärkeää, että tutkimusta tekevä ihminen tunnistaa myös omat motiivinsa, jotta tutkimus pysyy objektiivisesti kasassa. Tietoisuuteni alkoi hiipiä ymmärrys siitä, kuinka erityisesti oman elämäni ensimmäinen vuosikymmen on luultavasti vaikuttanut suuresti siihen, että aiheen tutkiminen veti minua puoleensa.

Olen kasvanut Pohjois-Suomessa, nykyisin jo keskisuudessa kunnassa nimeltä Kempele. Kasvatukseni oli puoliksi peruskristillinen. Tällä tarkoitan sitä, että lapsuuteni aikana äitini kertoi minulle kristinuskosta, kun taas isäni kertoi ateistisesta tavasta katsella maailmaa. Koen, että tämän myötä sain jo hyvin varhain varsin vaativan tehtävän hoitaakseni. Täytyi selvittää itse, kumpi vanhemmistani puhui totta.

Peruskouluaikoina luokallani oli aina vanhoillilestadiolaisia, ja vierusluokkalainen kaverini oli Jehovan todistaja. Huomasin, että heidän maailmansa oli jollain tavalla erilainen, kuin se missä minä itse elin. Välillä sain myös kuulla, kuinka kuolemani jälkeen joudun helvettiin vanhempieni kanssa. En ymmärtänyt mistä on kysymys, enkä voi väittää täysin ymmärtäväni vieläkään.

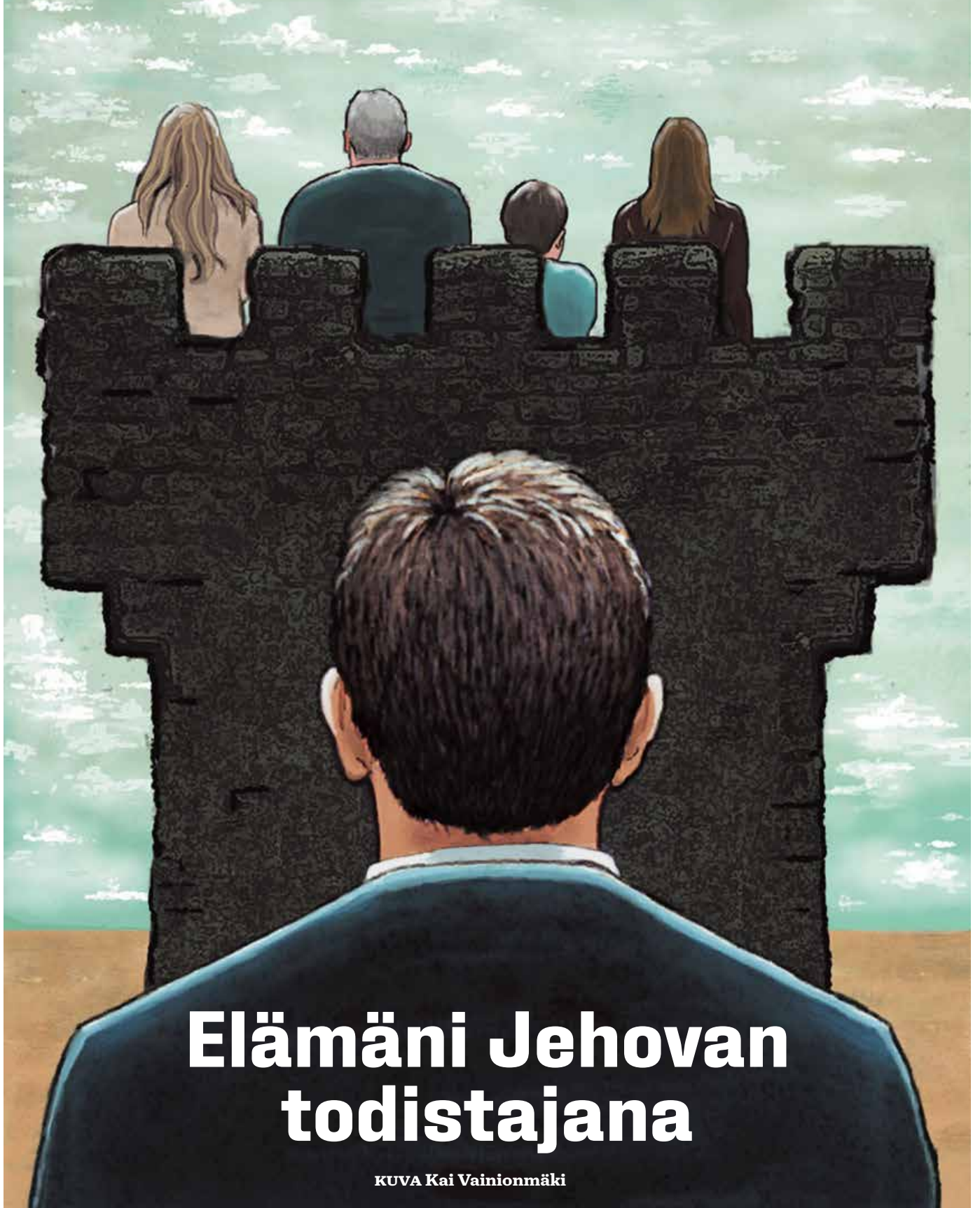
Hengellisen väkivallan tutkiminen näyttäytyi minulle monisävyisenä. Tämä kenties siksi, että haastatteleminen ihmisten tarinat sisälsivät paljon pimeyttä, mutta myös toivoa. Olivathan haastateltavat kyenneet irtautumaan hengellisestä väkivaltaa harjoittavista uskonnollisista liikkeistä. Kokonaisuudessaan haastattelut sujuivat hyvin ja elämäntarinoiden kuuntelu oli todella mielenkiintoista. Matka, jonka haastattelemani ihmiset olivat kulkeneet ennen kuin olivat saapuneet haastatteluun, oli vaatinut paljon rohkeutta. Nämä ihmiset halusivat oman tarinansa kertomalla auttaa jokaista, joka kamppailee elämässään samanlaisten kysymysten kanssa kuin he. Tämä oli mielestäni uskomattoman hienoa.

Tutkielmani teoreettinen viitekehys liittyy narratiiviseen psykologiaan, eli ihmisten tari-

noiden tutkimiseen. Narratiivisen psykologian mukaan ihminen on ensisijaisesti tarinankertaja. Ihminen luo mielensisäisesti myös tarinaa itsestään. Näin se sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö missä ihminen elää, vaikuttaa siihen, millaisista ainesosista omaa minuutta koskeva tarina ja sitä kautta oma identiteetti rakennetaan. Alistavassa ja tuhoavassa ympäristössä tarinan ainesosat riittävät harvoin ehjän minuuden luomiseen.

Tutkimukseni mukaan hengellistä väkivaltaa harjoittaneesta yhteisöstä eroaminen on mahdollista nähdä ihmisen elämäntarinassa käänteentekeväenä tapahtumana. Ihmisen elämässä kaikki muuttuu, kun ennen elämää kaikin tavoin hallitsemaan pyrkinyt uskonnollinen ryhmä poistuu siltä näyttämöltä, josta materiaalia omaan tarinaan ja sitä kautta minuuteen ammennetaan. Eroamisen myötä tapahtuva suuri muutos näyttää tapahtuvan siinä, että yksilö ei kykene enää luomaan minuuttaan minkään ideologian tai toisten ihmisten luomien määritelmien kautta. Näyttää siltä, että onnistuneesti alkavassa toipumisprosessissa ennen ulkoapäin rakentunut tarina omasta minuudesta alkaa hahmottua sisäلتä käsin, omien kokemusten, tunteiden ja ajatusten pohjalta. Katse, joka luo tarinaa omasta minuudesta kääntyy sisäänpäin.

Tätä juttua kirjoittaessani olen lähdössä muutaman päivän kuluttua Itä-Suomen yliopistolle Joensuuhun käytännöllisen teologian tutkielmaseminaariin esittelemään uutta tutkimussuunnitelmaa. Vuoden sisällä tulen kirjoittamaan toisen pro gradu -tutkielman hengellisestä väkivallasta, hyödyntäen erityisesti uskontopsykologisia teorioita. Tavoitteenani on luoda yhä syvempää ymmärrystä siitä uudenlaisen minuuden rakentumisen prosessista, jonka hengellistä väkivaltaa harjoittaneesta yhteisöstä eroaminen näyttää yksilössä käynnistävän. Tie ulos näyttää vievän sisään, mutta mitä tuolla matkalla olisi hyvä ottaa huomioon? ❖

Elämäni Jehovan todistajana

KUVA Kai Vainionmäki

Haluaisin kertoa vähän omaa kokemustani Jehovan todistajana olemisesta joka jatkui aina viime vuoden 2018 kesään saakka jolloin erosin heistä. Mutta koska samalla en toivo astuvani julkisuuteen ainakaan kovin näkyvällä tavalla, oli UUT:n Muutos-lehti mielestäni sopiva foorumi tähän.

Kerron itsestäni sen verran että olen tamperelainen, nyt jo keski-ikäinen mies joka on ollut niin sanotun totuuden yhteydessä jo ennen kouluikää. Äitini oli se joka vei minut Jehovan todistajien kokouksiin pienestä pojasta lähtien. Myöhemmässä vaiheessa myös isäni tuli mukaan ja siitä lähtien koko perhe olikin jo melko tiiviisti mukana.

En tiennyt paljoakaan elämästä tuon yhteisön ulkopuolella. Tyydyin siihen

hetkeen jota silloin elin, eikä suoraan sanottuna minulla ollut juuri mitään vaihtoehtojakaan. Mutta murrosiän alettua aloin tehdä vastarintaa ja jäin pois useiksi vuosiksi toiminnasta ja elin tavalla joka ei vanhempiani miellyttänyt.

Ne opetukset joita olin lapsuudessa saanut, jäivät kuitenkin mieleeni ja lopulta ajattelin etten saisi murtaa vanhempieni mieltä ja tuottaa heille enempää surua ja murhetta. Niinpä otin

askeleita takaisin järjestön yhteyteen ja menin kasteelle 1980-luvulla. Pari vuotta sen jälkeen olin 9 kuukautta työsiirtolassa siviilipalveluksen välttämiseksi.

Kului useita vuosia JT-kuplassa. Lopulta kompurointini pääasiassa moraalikysymyksissä sai minut etäännyttämään niin, että saatoin puhua edelleen oppien mukaisesti, mutta samalla toimia toisin. Mutta oli siinä muutakin. Ovelta-ovelta-työ oli minulle haastavaa, sillä olin melko ujo ja itseluottamukseni vähäistä. Ja kun kaikki vapaa-aikakin olisi pitänyt viettää toisten todistajien kanssa, aloin ahdistua ja valintani palata takaisin järjestöön alkoi tuntua vääriä.

Tulin epäsäännölliseksi julistajaksi ja lopulta toimettomaksi. Häidin tuskin kävin muistonvietoissa – ja minua alettiin katsoa valtakunnan salilla oudoksuen. En siis enää ollut se luotettava ja toimielias veli. Minulle alkoi tulla mielen-terveysongelmia yhä enenevässä määrin ja sulkeuduin omaan maailmaan koska ahdistuneisuus helpottui siitä kun en vaatinut enää itseltäni liikoa.

Tuossa vaiheessa uskouduin yhdelle seurakunnan vanhimmalle jonka luulin olleen aina puolellani – ehkä se pitikin paikkansa. Kerroin ongelmistani ja samalla väärinteostani moraalisissa asioissa. Se olikin itse asiassa virhe – pian asian tiesivät koko srk:n vanhimmistot. Häthätää alkoi kotiini rampaamaan vanhimpia “auttamaan” minua.

Vuokseni perustettiin kaikessa hiljaisuudessa oikeuskomitea, jonka käynnit olivat yksinomaan syyllistäviä. Se oli kuin kolme syyttäjää, jotka vuoroitellen tivasivat miten syvälle olinkaan vajonnut – ja osoitinko katumusta. Ja omalla puolellani ei ollut yhtään puolustajaa, ja silti noita istuntoja nimitettiin oikeudeksi. Minua mm. verrattiin koiraan joka on palannut takaisin omalle oksennukselleen. He kävivät tykönäni kahdesti mutta jo se sai minut vajoamaan syvään masennukseen.

Nooh, kyllä minä siitä sitten toivuin – aikanaan. Yllättäin sain kuitenkin toista kautta tietooni, että he suunnittelevat käymistä jälleen uudelleen – kolmannen kerran. Silloin ajattelin etten kestä enää enempää: tein kirjallisen ilmoituksen, jossa selkeästi kerroin haluni erota Jehovan todistajien yhteisöstä ja samalla kielsin heidän ottavan enää yhteyttä minuun. Tuo kielto on pitänyt.

Tämän kertomuksen päätteeksi liitän vielä kirjeeni, jonka kirjoitin lähimmäisimmälle ihmiselle – omalle siskolleni. Menetin hänet elämästäni, koska hän

halusi pitää Jehovan todistaja-uskonsa. Se oli kova paikka minulle ja oheinen kirje varmaan syventää sitä minkälaisen tuntemuksien vallassa olen joutunut olemaan ja käymään läpi.

Mutta en ole katunut sitä, että luovuin tuosta uskonnosta, koska mikään ponnistelu sen suhteen ei näyttänyt riittävän. Olen onnellisempi ja vapautuneempi ihminen kuin koskaan! ❖

Tampereen _____ ssa, ke 13.2.2019

Hei _____,

halusin kirjoittaa tämän kirjeen Sulle, koska olit läheisin ihminen minulle ennen kuin erosin Jehovan todistajista. Täytyy sanoa että nämä kuukaudet ovat toisinaan olleet raskaita mulle henkisesti kestää kun karttaminen sai alkunsa. Karttaminen on raju keino saada ihminen palaamaan takaisin järjestöön. Eikä varmaan kovin tehokaskaan. Se kun perustuu yksinomaan sosiaaliseen eristämiseen, eikä aitoon Jumalan pelkoon. En nimittäin aio palata takaisin, koska en ole enää samaa mieltä niin sanotun totuuden kanssa.

Voin sanoa Sinulle etten ole ryhtynyt viettämään rietasta elämää tai alkanut tupakoimaan tai mitään muutakaan sellaista. En ole. Karttamisen alkuaikoina jouduin turvautumaan ammattiauttajien apuun koska karttaminen oli niin lopullista. Itse sairaalahoitoon en ole kuitenkaan joutunut turvautumaan. Mutta helppoa se ei ole silti ollut. Haluaisin nimittäin vain rakkautta. Muuta en pyytäisi. Tai ehkä vielä yhtä muutakin. Nimittäin armoa ja armollisuutta. Se olisi hyvää ja otollista minun tapauksessani.

Järjestöön takaisin palaaminen olisi tuskien taivalta. Se merkitsi sitä että kävisi jatkuvasti – kuukaudesta toiseen – kokouksissa joissa kukaan ei edes sanoisi mulle: ”Päivää!” tai muuta vastaavaa. Se olisi yksinomaan nöyryyttävää. Olisin kuin hylkiö, pahempi kuin ihminen joka ei ole tullut tuntemaan sitä totuutta. Eli luopio. Tein elämäni suurimman virheen kun menin kasteelle. Yritin olla hyvä todistaja, mutta se rima oli ylitsepääsemätön. Aina se korotettiin korkeammalle jos sen yli joskus luuli pääsevänsä. En koskaan ollut riittävän hyvä. Olin aina huono – sitä se oli.

Karttaminen ei ole helppoa varmaan Sullekaan. Mutta Sinä et ole yksin. Sullla on ystäviä seurakunnassa. Minä olen sen sijaan totaalisen yksin. Ja se on jos mikä hankalaa. Sain etenkin alkuaikoina runsaasti paranoidisia eli vainoharhaisia luuloja. Se ei varmaan ole mikään ihmekään. Vähemmästäkin niitä tulisi.

Olen ollut kiikun kaakun jälleen viime aikoina. Kun lähden ihmisten ilmoille, mulle tulee paljon kaikenlaisia epäilyjä jotka kohdistuvat juuri minuun. Ikään kuin minä olisin jotenkin vaarallinen muille ihmisille ja että minua täytyy sen vuoksi pitää silmällä.

En muista tarkkaan tiesithkö Sinä sosionomi _____ vierailusta luonani? Hänhän oli sellainen Psykiatrinen kotikuntouttaja ja nämä käynnit alkoivat kun muutin pois _____ kadun asunnosta. Nuo käynnit oli mulle todella hyvä asia. Mutta nekin loppuivat tuossa syksyn vaiheilla. En enää muista tarkkaa ajankohtaa. Tampereen kaupunki lopetti tuon palvelun koska se oli se taho joka maksoi _____ palkan. Eli viulut tavallaan. Nyt mulla ei ole enää sitäkään.

Meillä oli hyviä keskusteluja keskenämme. Häneltä löytyi aina tuoreita ja nasevia mielipiteitä ja kannanottoja ongelmistani. Tuota lopetettua palvelua ei kuitenkaan nyt enää saa jatkumaan kun se on kerran päättynyt.

Meinasin kirjoittaa Sulle tekstiviesteinä näitä asioita mutta ne olisivat olleet aika mahdottomia toteuttaa. Mutta Luojan kiitos mulla on onneksi jäljellä vielä kolme tätiäni: _____ Hämeenlinnassa, _____ täällä Tampereella sekä _____ Oulussa. He sentään ovat olleet mulle tukena ja rohkaisun lähteenä. Ilman heitä olisin täydellisesti hukassa!

Toivoisin että Sinulla olisi ymmärtämystä probleemieni suhteen ja että lukisit kirjeeni ajatuksella läpi. Kiitos jo paljon siitä. Ehkä haluaisin Sinun laitettavan tekstarin siitä mitä mieltä olet kirjeestäni. En vaadi muuta, kiitos.

Pyrin elämään omaa pikku elämäni siten etten joutuisi laitoshoittoon – se kun merkitsi minulle myös taloudellista katastrofia. Hei vaan, hyvä _____ siskoni!

Ystävällisin terveisin, _____

Olimme heinäkuun alussa opintomatalla International Cultic Studies Association (ICSA) konferenssissa, joka järjestettiin tänä vuonna Manchesterissa. Kolmepäiväisellä konferenssilla ja yhden päivän esikonferenssilla oli osallistujilleen paljon annettavaa. Osallistujia oli yli 200. Joukossa oli tutkijoita, entisten kulttien (lahkojen, uskontojen yms.) jäsenten parissa työskenteleviä psykologeja ym. hyvinvoinnin ammattilaisia sekä entisiä kulttien jäseniä. Ohjelma koostui intensiivisten luentojen lisäksi entisten kulttien jäsenten avoimista tapaamisista sekä työpajoista. Tänä vuonna luentojen aiheina oli mm. tutkimuksia kulttien vaikuttamismenetelmien psykologiasta ja auttamiskeinoista kulteista lähteneille, transsitiloista, väkivallasta eri muodoissa, erilaisista ilmiöistä, kuten naisten sukuelinten silpomisesta ja miten sen uhreja voidaan auttaa ja miten ilmiöön voidaan puuttua länsimaissa. Lisäksi oli luentoja tiedottamisesta ja siitä, miten viestin saa tehokkaasti vietyä mahdollisimman monelle.

OPINTOMATKA

ICSA:n KONFERENSSIIN

Otteita ICSA:n konferenssin monipuolisesta tarjonnasta

 lin viime talven UUT:lla opintoihini liittyvässä työharjoittelussa ja vuoden päätteeksi minulle aukeni huikea mahdollisuus matkata ICSA:n konferenssiin Manchesteriin syventämään tietämystäni monista tärkeistä aiheista.

Luentoja ja muuta ohjelmaa oli paljon, kaikkialle ei millään ehtinyt, joten oli valittava kiinnostavimmat tilaisuudet etukäteen saatavilla olevien tiivistelmien perusteella.

Itselleni luennoista parhaiten jäi mieleen ICSA:n puheenjohtajan, seksuaaliterapeuttina ja psykologina Yhdysvalloissa toimivan Steve K.D. Eichelin luento *Toward a Positive Sexuali-*

ty: What is it, and how do I Help People get there? Eichel puhui seksuaalisuudesta tärkeänä osana ihmisyyttä, voimavarana, tehden samalla tilaa seksuaalisuuden ja sukupuolen moninaisuudelle. Asian varjopuolena luennolla käsiteltiin millaisia seksuaalisuuteen liittyviä traumoja entisillä kulttien jäsenillä saattaa olla, miten niistä toivutaan ja kuinka ihmisiä voi tukea tässä prosessissa. Rankan aiheen käsittelyä helpotti avoin, myönteinen ja välillä humoristinenkin lähestymistapa. Luento herätti runsaasti kysymyksiä ja keskustelua, joka jatkui vielä kauan luennon jälkeenkin. Koko luennon pohjavireenä toimi motto; "Less judgment, more curiosity." (Vähemmän tuomitsemista, enemmän uteliaisuutta).

Myös sosiaalitieteen jatko-opiskelija ja kirjailija Hydeen Beverlyn luento oli todella vaikuttava. Hän kertoi luennoillaan *Write Your Life: Hip Hop and Mental Health* kuinka hän on työssään sosiaalityöntekijänä auttanut erityisesti etnisten vähemmistöjen nuoria sekä näiden perheitä luovan kirjoittamisen keinoin. Tämä voi auttaa nuorten hyvinvointia monin tavoin, tukea opiskeluissa ja identiteetin kehityksessä sekä kasvattaa yksilön resilienssiä eli kykyä selviytyä erilaisista vastoinkäymisistä. Luentoä värittävät puheen lisäksi luennoitsijan omaelämäkerralliset koskettavat hiphop-esitykset.

The Journey to Autonomy -paneelissa kuulin koskettavien omakohtaisten tarinoiden ja erilaisten autonomiaa tukevien lähestymistapojen ohella uudesta hankkeesta, jossa autetaan haitallisista/epäterveistä ryhmistä irrottautumisessa ja uudenlaisen elämän aloittamisessa internetin välityksellä. Juuri avautulta www.educareforyou.org -sivustolta voi hakea apua kuka vaan sijainnistaan riippumatta. Sivusto tarjoaa paljon hyödyllistä informaatiota, ilmaisia puhelinkonsultaatioita sekä työpajoja verkossa. EduCARE:n tiimissä on eri alojen asiantuntijoita, joilla kaikilla on henkilökohtaista kokemusta haitallisista ryhmistä. Kansainvälisessä tiimissä osataan englannin lisäksi ainakin hollantia ja saksaa. Suomeksi tätä palvelua ei valitettavasti ole saatavilla.

Luentojen väliin on siroteltu myös osallistavampia tapaamisia kuten avoimia tapaamisia entisille kulttien jäsenille ja taidetyöpajoja. Itse osallistuin taideterapeuttiseen työpajaan nimeltä *Healing Through the Arts*. Työpajan alussa jo-

kaisen osallistujan kuului asettaa työskentelylleen joku pieni intentio, esimerkiksi ”haluan olla enemmän läsnä” tai ”haluan käsitellä luennon x pintaan nostamaa surua”. Luokassa oli paljon esineitä, ilmapalloja, kankaita ym. Niistä sai valita itselleen mieluisan ja asettaa se huoneeseen kuvaamaan tavoitettaan ja sitä, miten itse on suhteessa tähän tavoitteeseen. Tämä jälkeen valitsemaansa aihetta sai käsitellä itselleen sopivimmalla luovalla tavalla; liikkeellä, kuvataiteen avulla, kirjoittamalla tai vaikka käyttäen kaikkia niitä päästäkseen lähemmäs tavoitettaan. Vaihtoehtoisesti oli sallittua olla tekemättä mitään. Työpajan loppuun oli varattu aikaa työpajan herättämien ajatusten jakamiselle, ensin parille ja tämän jälkeen niin halutessaan myös koko ryhmälle.

Taide toimi hyvänä vastapainona asiapitoisille ja välillä varsin rankoille luennoille. Koen, että taiteen avulla voi ilmaista sellaisia asioita, joille on vaikea löytää sanoja. Tai ehkä sanat eivät aina ole itsessään riittäviä. Myös työpajan monipuolisuus oli arvokasta, jokainen sai valita itselleen siinä hetkessä sopivimman tavan käsitellä valitsemaansa aihetta. Taiteen lisäksi työpajassa ilahdutti sen tuoma luonteva mahdollisuus tutustua muihin konferenssin osallistujiin ja kuulla heidän kokemuksiaan.

Konferenssi oli kokonaisuudessaan todella antoisa, paikoin raskas, mutta mielenkiintoinen kokemus, josta jäi sulateltavaa pitkäksi aikaa. Tapaasin konferenssissa uskomattoman vahvoja ja viisaita ihmisiä; omakohtaiset kokemukset eivät jätä koskaan kylmäksi. Opin enemmän kuin uskalsin odottaa. Opintomatka oli siis onnistunut.

Hanne Metsänhenki

Eileen Barkerin luento: aivopesua ja mielenhallintaa vai manipulointia, valinnanvapauden rajoittamista ja ryhmäpainetta?

Luenton pääteema oli kuinka jotkin uskonnolliset johtajat pystyvät suostuttelemaan ihmisiä tekemään asioita, joita he eivät muuten voisi kuvitella tekevänsä. Voidaan puhua jopa toisten ihmisten, sivullisten, vahingoittamisesta. Seuraavassa artikkelissa käsittelen tarkemmin Eileen Barkerin tutkimusta liittyen manipulointiin kulteissa sekä luennoilla esi-

teltyä yksittäistapausta, joka havainnollistaa hyvin tutkimusten tuloksia. Kirjoitus seuraa myös hyvin läheisesti Eileen Barkerin artikkelia *In God's Name – Practising Unconditional Love to the Death*.

Yksi tutkimusten tavoitteista oli ymmärtää paremmin, miten karismaattiset johtajat voivat vaikuttaa yksilön päätöksiin ja mikä rooli omilla tietoisilla valinnoilla on prosessissa. Tällä Barker on pyrkinyt vastaamaan yleiseen

ajattelutapaan, jonka mukaan kulttiin liittyvät ovat joutuneet aivopesun tai joidenkin vastustamattomien ja vaikutuksiltaan peruuttamattomien mielenhallintatekniikoiden kohteiksi. Tavoitteena on ollut selvittää ja rationalisoida yksilön omien, vapaaehtoisten, valintojen ja ulkoisten, kuten sosiaalisten tekijöiden merkitystä ajatusmallien kehityksessä.

Tämä on ollut tarpeellista, sillä aivopesu ja mielenhallinta eivät itsessään

ole tieteessä käytettyjä termejä. Termi aivopesu on lanseerattu 1950-luvun aikana selittämään, kuinka Kiinan hallitus pyrki saamaan kansalaiset hyväksymään ja tukemaan omaa toimintaansa. Termiä aivopesu käytettiin selittämään myös Natsi-Saksan vaikuttamiskeinojen tehokkuutta. 1970-luvulla vaikuttaneen kulttien vastaisen kansanliikkeen myötä käsite aivopesu on liitetty vahvasti kultteihin. Termin aivopesu käyttö voi olla haitallista esimerkiksi niille, jotka haluavat auttaa ihmisiä pois kultista tai auttaa toipumaan kultissa taapahtuneesta hyväksikäytöstä, sillä se verhoaa taakseen vaikuttamiskeinojen ja henkilökohtaisten valintojen monet ulottuvuudet.

Esimerkkitapaus. Amy oli parikymppinen nuori, valkoisessa keskiluokkaisessa perheessä kasvanut nainen ja kuitenkin hän oli nyt vankilassa tuomittuna osallisuudesta lentokonekaappauksen yritykseen. Tekoon, joka olisi saattanut jopa johtaa hänen itsensä ja viattomien matkustajien, miehistön kuolemaan. Kun Amy päätti osallistua joogatunneille, siinä ei ollut mitään dramaattista – lentokonekaappauksen yritykseen johtaneet tapahtumat olivat vielä tuntemattomassa tulevaisuudessa. Hän oli tavanomainen keskiluokkainen nuori, joka halusi päästä pois vanhempiansa luota, mutta ei ollut täysin valmis itsenäiseen elämään. Vaikutti siltä, että hän etsi yhteisöä, joka tarjoaisi perheen kaltaisen suojaavan ympäristön, mutta poissa vanhempien luota.

Amy koki vahvaa tarvetta tehdä maailmasta parempi paikka. Hän halusi olla jotain ja jättää jälkensä maailmaan. Kapitalistinen materialismi ei vaikuttanut tyydyttävältä, mutta samoin kommunismikaan ei tuntunut tarjoavan tyydyttävää elämäntapaa. Joogatunnit sen sijaan näyttivät tarjoavan yhdistelmän hengellisyyttä ja huolenpitoa toisista, ja niitä tarjoava liike ylläpiti myös hyväntekeväisyyttä, kuten kouluja orvoille lapsille ja hätäapua katastrofialueille, erityisesti kehitysmaissa. Näin ollen joogatunteja tarjoava hinduryhmä vaikutti hyvältä yhteisöltä, jonka mukana Amy voisi olla parantamassa maailmaa.

Aivopesu ei vaikuta tyydyttävältä selitykseltä sille, miten ihmiset päätyvät elämään hallitseviin kultteihin tai miten he pysyvät niissä. Kulttimaiset liikkeet ovat lopulta melko tehoittomia kääntämään ihmisiä. Erilaisten tutkimusten ja havaintojen mukaan todella harva ihminen jatkaa liikkeen mukana jonkin-

”

Liike tarjosi helposti omaksuttavan maailmankuvan, jossa hyvä oli selkeästi erotettu pahasta.

laisen ensikosketuksen jälkeen. Suurin osa erilaisissa rekrytointitoimissa mukana olleista ei jatka liikkeen mukana ja myös moni niistä, jotka jatkavat, jättäytyvät lopulta pois. Tästä näkökulmasta katsoen ajatus voimakkaasta ja vastustamattomasta mielenhallinnasta sekä sen peruuttamattomista vaikutuksista näyttää huteralta.

Toisaalta Eileen Barker väittää, että elämänvalinnat, jotka perustuisivat täysin rationaaliin, omavaltaiisiin, päätöksiin, ei sekään vaikuta kovin tyydyttävältä selitykseltä. Todellisuudessa valinnat heijastaisivat jokaisen yksilön menneisyyden kokemuksia, muistoja, arvomaailmaa sekä mielikuvia tulevaisuudesta. Jokainen yksilö muodostaa näiden perustella mielipiteensä ja valintansa. Todellisuudessa siten yksilön oman kokemusmaailman merkitys on paljon suurempi kuin mitä ajatus aivopesusta antaa ymmärtää.

Merkityksellisyttä elämään

Yhdistelmä ”hengellistä kasvua” ja maailman parantamista vaikutti tarjoavan täydellistä merkityksellisyttä Amyn elämään, joten hän liittyi lahkoon. Lahkolla oli todella autoritäärinen ja hallitseva kulttuuri, mutta se ei vaikuttanut mitenkään erityiseltä. Se saattoi jopa tuntua tutulta ja turvaliselta, sillä se heijasteli Amyn aiempia kotioiloja, jossa oli tiukat säännöt ja käytännöt. Liike tarjosi helposti omaksuttavan maailmankuvan, jossa hyvä oli selkeästi erotettu pahasta ja totuus valheesta. Irrottautuminen perheestä ja etäännyminen vanhoista ystävästä johti siihen, että Amy ei uskonut enää voitavansa mennä minnekään muualle, joten lahkosta tuli luontainen koti Amylle.

Vaikka lahko alkujaan tuntui rakastavalta ja läheiseltä yhteisöltä, hän huo-

masi ajan kuluessa, että läheisten ystävyys-suhteiden muodostaminen uusien ”veljien ja sisarien” kanssa ei onnistunut. Kokoaikainen omistautuminen lahkolle ja sen tavoitteille edellytti selibaattia ja jos kaksi lahkoon jäsentä näyttivät ystäväystävyyden liikaa, heidät pyrittiin erottaa lähettämällä heidät eri puolille maailmaa. Kaikilla lahkoon jäsenillä tuntui olevan omat ongelmansa eivätkä he halunneet jakaa niitä toisten kanssa. Elämä niin monien samaan lahkoon kuuluvien kanssa tuntui silti yksinäiseltä.

Kontrolli lahkossa oli myös helpompaa sosiaalisen eristämisen ansiosta, sillä oli vaikeaa tarkistaa väitettyjen asioiden tai tapahtumien todenperäisyyttä. Lisäksi lahkoon oma kielenkäyttö auttoi eristämään sen jäseniä ulkopuolisista ihmisistä. Jokainen, joka poikkesi tai kyseenalaisti lahkoon oppeja, täytyi ”hoidella” tavalla tai toisella. Jos Amy ilmaisi epäilystään lahkoon opista, hänen käskettiin olla ajattelematta liikkaa ja meditoimaan lisää ja antautumaan täydellisemmin saavuttaakseen hengellistä ymmärtämystä niin kauan kunnes hän huomaisi, miten pahasti erehdyksissä hän alun perin oli.

Yksi yleisistä pienistä poikkeamista annetuista rangaistuksista oli paastojen pidentäminen. Paastoaminen kuului muutenkin säännölliseen ohjelmaan. Se yhdistettynä tiukkaan kasvisruokavalioon aiheutti aliravitsemusta ja sai Amyn tuntemaan itsensä heikoksi.

Mikä saa hyvissä olosuhteissa kasvaneen, tavoitteellisen, nuoren liittyvän ja omistautumaan lahkolle ja hylkäämään tavallisen maallisen elämäntavan, joka tarjoaisi hyvän toimeentulon ja keskiluokkaisen elämän? Monet saattavat nähdä keskiluokkaisen elämän materialistisena kilpajuoksunä, jolla ei välttämättä saavuta mitään merkityksellistä. Karismaattinen johtaja, jota hän seuraa sen sijaan pys-

tyy vakuuttamaan, että uskonnollisilla tavoitteilla (kuten taivaallisen valtakunnan tuomisella maan päälle) ja tavallisilla maanpäällisillä toimilla on yhteys.

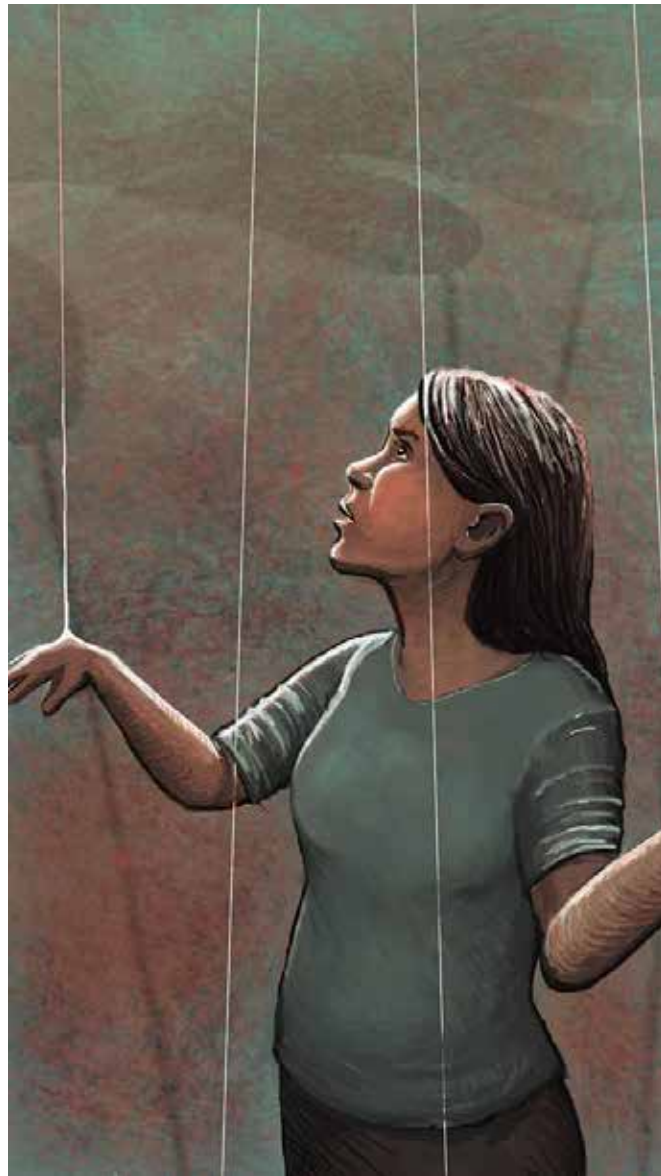
Lahkon jäsenet pystyisivät konkreettisesti mittaamaan tekemänsä työn vaikutuksia. He uskovat, että näkyvien toimien ja näkymättömän uskonnollisen tavoitteen välillä on todellinen yhteys, joka tuo elämään vahvan merkityksellisyyden tunteen ja kun tuon yhteyden on hyväksynyt ja sisäistänyt, kaikki uskonnollisten tavoitteiden eteen tehdyt teot alkavat vaikuttaa järkeviltä.

Kohti parempaa ja oikeudenmukaisempaa maailmaa

Hindulahko vaikutti tarjoavan Amylle paitsi hengellistä kasvua, ”valaistumista”, myös mahdollisuuden olla tekemässä oikeudenmukaisempaa, parempaa, maailmaa. Nämä tavoitteet pyhittäisivät mikä tahansa keinot ja uhraukset, jotka sen eteen oli tehtävä. Lahkon johtajat olivat erityisiä ja kaiken tiettäviä. Seuraajat olivat vain seuraajia. Jos matalan tason johtaja teki virheen, piti muiden silti seurata mukana eikä ryhtyä sooloilemaan. Lahko oli tiukan hierarkinen. Lahkon perustaja ja ylin johtaja oli itämaalainen mies, joten itämaalaiset olivat länsimaalaisia ylempiä, miehet naisia ylempiä, vanhat nuoria ylempiä ja selibaatissa elävät naimissa olevia ylempiä.

Amy tajusi, että vaikka voisi saada jotain ”ylennyksiä”, hän pysyisi aina heikossa asemassa, koska oli nuori valkoihoisen nainen. Lopulta Amy hakeutui Etelä-Amerikassa sijaitsevaan erityiseen koulutuskeskukseen, jossa hän toivoi saavuttavansa hengellisen valaistumisen ja ylenemisen lahkossa. Koulutuskeskuksesta vastasi johtava, jolla oli paitsi kova vallanhimo, myös ilmeisen sadistinen luonne. Amyn viettämä aika koulutustukeskuksessa oli pelon, nöyryyden ja uupumuksen täyttämää.

Koulutettavat alistettiin pitkiin paastojaksoihin ja heidän täytyi osallistua jatkuviin omistautumisjaksoihin,

hin, joihin kuului tanssia ja messuamista ilman kunnollista lepoa. Amy joutui myös seksuaalisesti hyväksikäytetyksi tilanteissa, joiden väitettiin opettavan irtautumista ja nöyryymistä. Ne aiheuttivat kuitenkin lopulta turtumista, vaikka samaan aikaan hän eli jatkuvassa pelossa rangaistuksista tai ettei selviäisi seuraavasta kokeesta ja pääsisi etenevänsä valaistumisen tiellä.

Amy kouluttaja oli hyvä manipuloimaan ihmisten tavoitteita, heikkouksia ja vahvuuksia, sekä lahkoon että itsensä hyväksi. Erästä naista hän rohkaisti tappamaan itsensä vallankumouksellisessa hengessä, itse hän avuliaasti teetti lentolehtisiä, joita jaettiin naisen kuolinhetkellä. Muita kehoitettiin mielenosoituksiin ja salamurhiin. Amy oli aiemmin ihailnut kommunismia, mutta liittyttyään lahkoon hänestä tuli kiihkeä kommunismin vastustaja.

Kouluttajansa rohkaisevana hän suunnitteli lentokonekaappauksen, jonka oli tarkoitus tuoda huomiota lahkoon tavoitteille. Kone pakotettaisiin laskeutumaan rautaesiripun taakse, minkä jälkeen ryhmän johtaja tekisi itsemurhan kiitotiellä. Amyn rooli olisi olla sivustakatsojana ja kirjoittaa raportti tapauksesta. Hän kuitenkin varuiksi salakuljetti matkustamoon pullollisen palavaa nestettä, jota voitaisiin tarvittaessa käyttää molotovincocktailin tapaan. Kaikeksi onneksi suunnitelma epäonnistui ja hyökkääjät saatiin taltutettua pian koneen nousun jälkeen.

Vaikuttaa siltä, että vaikka ajatuksiin vaikuttamisella on suuri merkitys kulttiin johdattelussa suurin osa vaikutuskeinoista perustuu kuitenkin valintojen rajoittamiseen ja manipulointiin. Eräs konferenssin luennoista käsittelee aihetta, miten kultit pyrkivät rajoittamaan yksilön valinnanvapautta ja miten se näkyy tai jopa suorastaan leimaa uskon jälkeisestä elämästä. Kulttien jäsenten hallinta perustuu sellaisten olosuhteiden luomiselle, jossa ainoat järkevältä tuntuvat valinnat ohjaavat yhä syvemmälle kulttiin.

Vaikka ryhmäpaine ja manipulointi ovat tehokkaita vaikuttamiskeinoja, ne eivät kuitenkaan ole täysin vastustamattomia. Eräessä tapauksessa Amyn kouluttaja ohjeisti heittämään erään ryhmän jäsenen tuleen, koska hän aiheutti ongelmia. Ryhmä kuitenkin kieltäytyi tästä. Vaikuttaa siltä, että ääritilanteissa yksilön arvot ja kokemukset kuitenkin lopulta muodostuvat ratkaisevaksi tekijäksi päätöksissä.

Koska Amyn rooli hyökkäyksessä oli vähäinen, hän sai merkittävästi pienemmän tuomion kuin muut toverinsa. Kärsittyään tuomionsa hän palasi lahkoon, mutta lopulta päätyi ystävänsä kanssa pakenemaan siitä. Aikaa myöten hän pystyi rakentamaan itselleen tavallisen elämän.

Jarno Parviainen

Kuvassa vasemmalla Tuulia Kokkonen, oikealla Ulla Palola.

EVANKELIS-LUTERILAISESSA KIRKOSSA PUHUTAAN HENGELLISESTÄ VÄKIVALLASTA

Liian moni voi pahoin kristillisissä yhteisöissä. Jyväskylän seurakunnassa on aloitettu työ hengellistä väkivaltaa kohdanneiden ihmisten parissa.

Ulla Palola ja Tuulia Kokkonen

Turvallinen seurakunta?

Hengellistä väkivaltaa voi esiintyä kaikissa hengellisissä yhteisöissä – myös evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkon työntekijät kohtaavat paljon sekä kirkon omissa herätysliikkeissä että muissa kristillisissä yhteisöissä kaltoin kohdeltuja ihmisiä. Kirkon piirissä kuulee paljon kertomuksia siitä, miten ihmisiä on uskon varjolla haavoitettu ja alistettu. Yksittäiset ihmiset ovat saa-

neet paljon merkittävää apua kirkon perustoiminnassa, mutta järjestelmällisempi työ, joka kohdistuu nimenomaan hengellistä väkivaltaa kokeneiden ihmisten auttamiseen, on vielä lapsenkengissään.

Havahduimme itse tähän todellisuuden tutustuttuamme toisiimme ja todettuamme, että meitä yhdistävät samantapaiset kokemukset erilaisista tautoistamme huolimatta. Ulla Palolan tausta on vanhoillislestadiolaisessa herätysliikkeessä ja Tuulia Kokkosella on kokemusta karismaattisista yhteisöistä, ja hän on aiemmin kuulunut Vapaakirkkoon. Nykyään olemme työtovereita Jyväskylän seurakunnan pappeina. Omien kokemustemme lisäksi olemme kohdanneet lukuisia eri kristillisissä yhteisöissä kaltoin kohdeltuja ihmisiä ja tutustuneet aiheita käsittelevään kirjallisuuteen. Tuulia on toiminut myös UUT:n ryhmänohjaajana.

Vuonna 2018 julkaistiin kirkon turvallisuusasiakirja Turvallinen seurakunta. Siinä todetaan: ”Kirkon arvoja ovat usko, toivo ja rakkaus. Turvallisuus kietoutuu näihin kaikkiin syvästi ja monisyisellä tavalla. Kirkon ja seurakuntien tulee olla turvallisia kaikilla tasoilla: fyysisellä, henkisellä, hengellisellä, sosiaalisella, emotionaalilla ja seksuaalisella tasolla. Oikeus kaiken tasoiseen turvallisuuteen koskee sekä seurakunnan työntekijöitä että seurakuntalaisia ja muita toimintaan osallistuvia ihmisiä.” Valitettavasti tämä ei

aina toteudu, vaan jotkut altistuvat hengelliselle väkivallalle. Me kirkon työntekijöinä halusimme tehdä näkyväksi sen, että kirkossa halutaan kuulla ja nähdä nämä ihmiset ja tarjota heille mahdollisuutta vertaistukeen kirkon piirissä.

Vertaistukea Jyväskylässä

Aloitimme keväällä 2018 ensimmäisen vertaistukiryhmän hengellistä väkivaltaa kokeneille. Ryhmä järjestettiin Jyväskylän seurakunnan toimintana Perheasiain neuvottelukeskukseen tiloissa. Kun valmistelimme uutta projektiamme, yritimme löytää vinkkejä ryhmän toimintaa varten. Kyselimme, oliko muualla Suomessa ev.lut. kirkon seurakunnissa järjestetty vastaavaa. Emme löytäneet mitään. Kuulimme, että jossakin seurakunnassa oli toiminut ryhmä hengellisesti haavoittuneille, mutta varsinaista kirkon sisäistä toimintamallia ei ollut. Aloitimme työn siis täysin tyhjästä.

Kutsuimme ryhmiin osallistujia somessa ja lehti-ilmoituksella. Vertaistukiryhmä oli suunnattu kaikille kristillisissä yhteisöissä hengellistä väkivaltaa kokeneille. Kiinnostusta oli paljon, mutta ryhmät muodostuivat sopivan pieniksi näin intiimiä aihetta ajatellen. Osallistujia oli sekä kirkkomme herätysliikkeistä että muista kristillisistä yhteisöistä. Vaikka vertaistukiryhmä oli osa Jyväskylän seurakunnan toimintaa, ryhmä ei kuitenkaan ollut hengellinen ryhmä. Päätimme, ettemme pidä ryhmässä hartauksia tai rukoile. Ryhmä oli suljettu ryhmä, mikä mahdollisti luottamuksellisen keskustelun.

Joillekin osallistujille ryhmä olikin ensimmäinen paikka, jossa vaikeista kokemuksistaan uskalsi puhua ääneen ilman pelkoa tuomiosta. Ymmärrys siitä, mitä kaikkea hengellinen väkivalta voi tarkoittaa, antoi oikeutuksen omille tunnereaktioille ja vapautti ymmärtämään, että vika ei aina löydykään ihmisestä itsestään. Monelle oli avartavaa huomata, että ihan samanlaiset mekanismit toimivat missä tahansa ihmisryhmässä. Omat kokemukset eivät olleetkaan ainutlaatuisia vaan yhteistä kokemuspintaa löytyi yllättäviltä tahoilta. Ryhmäläiset toimivat toisilleen vahvistavana vertaistukena ja auttoivat löytämään uusia näkökulmia mieltä painaviin asioihin. Ryhmä siis toteutti itse tarkoitustaan.

Jokaista kokoontumiskertaa varten valmistimme tiettyyn aiheeseen alus-

”

Joillekin osallistujille ryhmä oli ensimmäinen paikka, jossa vaikeista kokemuksistaan uskalsi puhua ääneen ilman pelkoa tuomiosta.

tuksen, jonka pohjalta aloitimme keskustelun. Meille oli ensisijaista, että jokainen tuli kuulluksi omassa tilanteessaan ja omilla ehdoillaan, siinä tilanteessa, missä hän oman prosessinsa kanssa oli. Me ryhmänohjaajina olimme valmiita puhumaan kaikesta, mikä liittyi hengellisyyteen ja hengelliseen väkivaltaan – tai oikeastaan kaikesta, mikä liittyi ihmiselämään. Seksuaalisuus nousi isoksi teemaksi. Se osaltaan todisti, kuinka tiiviisti hengellisyys ja seksuaalisuus ovat kietoutuneet toisiinsa ja kuinka helposti niiden avulla ihmistä voidaan syyllistää ja altistaa häpeälle. Panimme myös merkille, että yhteistä eri yhteisöistä tuleville ihmisille oli kokemus uskosta suorittamisena. Uskon suorittaminen ja sitä kautta syntyvä riittämättömyys ja kelpaamattomuus aiheuttivat hengellistä häpeää.

Meille tuli yllätyksenä, että näillä kovia kokeneilla ihmisillä oli suurempi tarve löytää armollinen Jumala, kuin hylätä koko usko – mikä olisi inhimillisesti ollut jopa ymmärrettävää. Tämä kokemus vahvisti meidän käsitystämme siitä, että hengellistä väkivaltaa kokeneiden ihmisten kohtaaminen ja auttaminen on äärimmäisen tärkeää. Kirkon pappeina me haluamme myös pitää esillä mahdollisuutta terveeseen uskonnollisuuteen, joka parhaimmillaan on ihmiselle voimavara ja luo turvaa. Olemme ohjanneet nyt kaksi vertaistukiryhmää ja tarkoituksena on jatkaa työtä. Toiveemme on, että kirkossa herättäisiin tekemään tätä työtä enemmän.

Aika puhua

Viime aikoina hengellisestä väkivallasta on julkaistu useita tutkimuksia, ja aihe on ollut esillä eri tiedotusvälineissä. Vaikuttaa siltä, että nyt on kirkosakin tullut aika, jolloin hengellisestä väkivallasta voi puhua ääneen. On mahdollista, että vielä jokin aika sitten aiheeseen ei olisi suhtauduttu niin vastaanottavaisesti. Olemme nyt saaneet hyvän vastaanoton työllemme, ja meitä on pyydetty puhumaan aiheesta kirkon työntekijöille ja vapaaehtoisille. Olemme kouluttaneet ihmisiä kohtaamaan hengellistä väkivaltaa kokeneita esimerkiksi Kirkon keskusteluavun valtakunnallisilla neuvottelupäivillä ja teemme yhteistyötä myös kirkon sielunhoidon kouluttajien kanssa.

Työmme tarkoituksena on lisätä tietoisuutta hengellisestä väkivallasta kristillisissä yhteisöissä. Sen olemassaolo on tärkeä tunnistaa ja tunnustaa. Erityisesti tavoitteenamme on avata kirkon työntekijöiden ja muiden vastuunkantajien silmät ymmärtämään ilmiön vahingoittavuus. Kristillisissä yhteisöissä papeilla ja muilla johtohenkilöillä on valta-asema, mikä on tärkeää tiedostaa, jottei käyttäisi asemaansa väärin toisten alistamiseen. Jokaisen tulisi säädellä omaa toimintaansa niin, ettei edes tahtomattaan satuttaisi, vaan osaisi kohdata toisen ihmisen hienovaraisesti ja kunnioittavasti.

Lisäksi työmme tavoitteemme on antaa sanat sille kokemukselle, johon ihminen saattaa yhteisössään törmätä. On tärkeää, että ihminen ymmärtää, milloin on joutunut hengellisen väkivallan kohteeksi, ettei hän joutuisi kantamaan häpeää ja syyllisyyttä, vaan saisi tarvitsemaansa apua. Oikeastaan kukaan ei voi ulkoistaa itseään täysin ilmiöstä: hengellisen väkivallan mahdollisuus on aina olemassa. Hengellisessä yhteisössä kenellä tahansa on vaara olla sekä hengellisen väkivallan tekijä että sen uhri. Siksi on äärimmäisen tärkeää kirkossakin tunnustaa ilmiö, jotta osaisimme itse ensinnäkin omassa toiminnassamme välttää toisen ihmisen satuttamista ja toiseksi, että osaisimme kohdata niitä, jotka asiasta kärsivät. ❖

Kirjoittajat toimivat seurakuntapastoreina Jyväskylän seurakunnassa.

USKONTOKUNTIEN JÄSENMAÄRIEN KEHITYS SUOMESSA

ehtien otsikoissa on viime vuosina ollut evankelisluterilaisen kirkon jäsenkato Suomessa. Uskontokuntien jäsenmäärän lasku ei rajoitu kuitenkaan pelkästään ev.lut. kirkkoon, vaan hyvin monet uskonnolliset järjestöt kamppailevat jäsenkadon kanssa.

Suomessa oli vielä 1900-luvun alussa käytännössä uskontopakko. Siviilirekisteri perustettiin vasta 1918 ja uskonnonvapauslaki tuli 1923, jonka jälkeen jo uskontokuntaan liittynyt saattoi erota siitä ja jäädä siviilirekisteriin.

Vaikka uskonnonvapauslaki oli ollut voimassa jo lähes 50 vuotta, kuului vielä 1970-luvun alussa 95 prosenttia suomalaisista evankelisluterilaiseen kirkkoon. Vuosituhannen vaihtuessa 85 prosenttia suomalaisista oli vielä kirkon jäseniä, mutta tästä eteenpäin kirkosta eroaminen nopeutui. Mitään yhtä syytä tuskin pystyy tähän löytämään, mutta taustalla on, esimerkiksi, suomalaisen yhteiskunnan maallistuminen, kirkosta eroamisen helpottaminen lakimuutoksen myötä ja Tampereen Vapaa-ajattelijoiden perustama eroakirkosta.fi-palvelu. Viime vuonna Suomen evankelisluterilaisen kirkon jäsenmäärä putosi ensimmäisen kerran alle 70 prosentin. Kirkon tutkimuskeskuksen mukaan jumalanpalveluksiin osallistuu nykyään vähintään kerran kuussa 9 prosenttia suomalaisista. Määrä on tullut alas pitkään. Tulee muistaa, että kirkossa käynti oli jopa pakollista aikoinaan.

Suomessa on Kirkon tutkimuskeskuksen mukaan kuitenkin yli tuhat erilaista uskonnollista yhteisöä. Onko kirkko menettänyt jäseniään pienemmille uskontokunnille ja miten tämä vaikuttaa UUT:n toimintaan? Pehdyttään siihen seuraavassa.

Kuvaajassa 1 on esitetty kymmenen suurinta uskontokuntaa Suomessa. Suuruusjärjestyksessään ne ovat Suomen evankelisluterilainen kirkko, uskontokuntiin kuulumattomat, ortodoksiset kirkot, Jehovan todistajat, islamilaiset seurakunnat, vapaakirkot, Katolinen kirkko, Helluntaikirkko, Adventtikirkko ja Myö-

hempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkko (MAP-kirkko eli mormonit). Uskontokuntiin kuulumattomat eivät tietenkään ole uskonto, mutta tilastoinnin kannalta tämä ryhmä on Suomessa tätä nykyä toiseksi suurin. Asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertainen, mutta tästä lisää myöhempanä.

Kuten todettua ev.lut. kirkko on kärsinyt jäsenkadosta jo pitkään. Sitä vastoin käppyrän muut uskontokunnat ovat pääsääntöisesti nousussa.

Uskontokuntaan kuulumattomien määrä on ollut nousussa ja pian Suomesta löytyy kaksi miljoona uskontokuntaan kuulumatonta ihmistä. Tämä heijastelee maailmanlaajuista sekularismin trendiä.

Ortodoksien määrä on pysynyt noin kuudessakymmenessä tuhannessa oikeastaan koko tarkastelujakson ajan. Jotain ortodoksit selvästi tekevät eri lailla kuin ev.lut. kirkko, mutta on vaikea tietää mitä.

Neljäntenä oleva Jehovan todistajat tarjoaa oudon käyrän. Vartiotorinin raporttien mukaan Jehovan todistajien määrä on laskenut Suomessa käytännössä koko tämän vuosituhannen, mutta Tilastokeskuksen luvuissa on outo piikki vuoden 2009 kohdalla, joka voinee johtua siitä, että Jehovan todistajien kävivät läpi omia listojaan ja päivittivät tietoja väestörekisteriin, kuitenkin mitään varmaa tietoa asiasta ei ole. Tämän jälkeen on kuitenkin tultu sitten vauhdilla alaspäin.

Islamilaiset seurakunnat ovat kasvattaneet maahanmuuton myötä asemansa Suomessa, vaikei tilastokeskuksen datassa näykyään kuin 16 000 islaminuskoista. Tämä ei kuitenkaan

ole koko totuus, sillä valtaosa islamia harjoittavista tilastoituu uskontokuntiin kuulumattomiksi heidän ollessa virallisten islamilaisien seurakuntien ulkopuolella. Eri arvioiden mukaan Suomessa on tällä hetkellä noin 70 000 muslimia.

Kuudes paikka menee Vapaakirkolle, jonka jäsenmäärä on tällä erää asemoitunut 15 000 korville. Seitsemäntenä majaileva Katolinen kirkko sitä vastoin on kasvattanut jäsenmääräänsä huomattavasti tämän vuosituhannen puolella. Tätäkin on edesauttanut maahanmuutto eteläisestä Euroopasta, Latinalaisesta Amerikasta ja Afrikasta, joissa katolisella kirkolla on huomattava asema yhteiskunnassa.

Kahdeksannen paikan ottava Suomen Helluntaikirkko on rekisteröity Suomessa uskonnolliseksi yhdyskunnaksi vasta vuonna 2003. Vaikka jäsenmäärä on kasvussa, edelleen suurin osa helluntaikerätyksen yhdistyksistä toimii Suomen Helluntaikirkon ulkopuolella. Heidät Tilastokeskus sijoittaa muihin uskontokuntiin tai uskontokuntiin kuulumattomiin. Helluntaikirkon käyrä on kuitenkin niin vahvassa nousussa, että tulevaisuudessa Suomessa voi olla yksi Helluntaikerätyksen järjestö. Tämä olisi myös UUT:n kannalta toivottavaa, sillä keskustelu helluntailaisten kokemista vääryyksistä olisi tällöin huomattavasti helpompaa, kun keskustelua tarvitsisi käydä vain yhden järjestön kanssa kymmenien pienempien tekijöiden sijaan.

Yhdeksäs ja kymmenes paikka menevät Suomen Adventtikirkolle ja MAP-kirkolle eli mormoneille. MAP-kirkon jäsenmäärä on pysynyt vuosikaudet kolmessa tuhannessa.

”

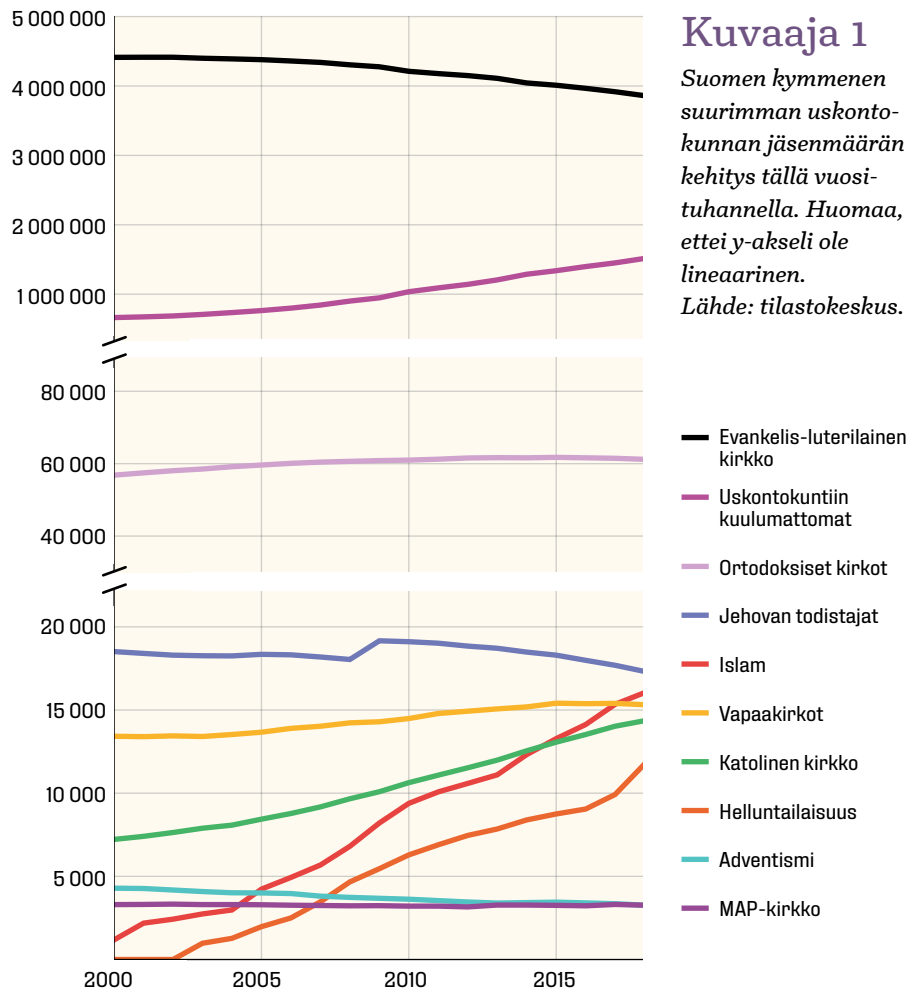
Pian Suomesta löytyy kaksi miljoonaa uskontokuntaan kuulumatonta ihmistä.

Tältä pohjalta ei pysty vielä sano-
maan hirveästi onko UUT:n työ vähe-
mässä vai lisääntymässä. Maailma –
ja Suomi sen mukana – sekularisoituu
kiihtyvällä tahdilla, mutta samalla Suo-
meen on muuttanut paljon erilaisilla
taustoilla varustettuja ihmisiä. Suurin
uskonnollinen muutos Suomessa vii-
meisen 20 vuoden aikana on ollut musli-
miväestön lisääntyminen maahanmuu-
ton ja pakolaisuuden myötä. Toisaalta
monet uskontokunnat ovat löysänneet
fundamentalistisia asenteitaan. Tämä
näkyä esimerkiksi paraikaa käynnissä
olevasta keskustelusta seksuaali- ja su-
kupuolivähemmistöjen roolista ev.lut.
kirkon sisällä. Naispappeuden sallimi-
sestä on sentään jo yli 30 vuotta. Kaikki
uskonnolliset yhteisöt eivät kuitenkaan
ole löysänneet kravattiaan ja esimerkik-
si Jehovan todistajat ylläpitävät kartta-
missääntöjään edelleen.

Jos tarkastellaan tilastotietoja yh-
den uskonnollisen yhteisön sisällä,
avautuu taas uusia näkökulmia. Kuva-
ajassa 2 esimerkkinä Jehovan todista-
jien määrän muuttuminen tällä vuosi-
tuhannella eri ikäluokissa. Todistajien
määrä on laskenut tasaisesti (lukuun
ottamatta tuota ihmeellistä pomppua)
ja ehkä hieman jopa kiihtynyt viime
vuosina. Suurinta katoaminen on ol-
lut lasten ja nuorten keskuudessa. Alle
25-vuotiaiden Jehovan todistajien mää-
rä on Suomessa pudonnut alle puoleen
tällä vuosituhanella. Samaan aikaa yli
65-vuotiaiden määrä on lähes kaksin-
kertaistunut. Ikäjakauma kertoo Var-
tiotornin kannalta ikäviä uutisia; Suo-
messä Jehovan todistajat ikääntyvät ja
kuolevat pois. Ohjeistaako Vartiotorni
jossain vaiheessa omat jäsenensä “li-
sääntymään ja täyttämään maan” Har-
magedonin odottamisen sijaan?

Muissa uskonnollisissa ryhmissä on
havaittavissa vastaavaa eläkeläispaino-
tusta. Ei kuitenkaan kaikissa. Vaikka ev.
lut.-puolen ikäpyramidi näyttää saman-
suuntaiselta kuin Jehovan todistajien,
ovat ortodoksit onnistuneet pitämään
nuoret sukupolvet koko ajan mukana
menossa.

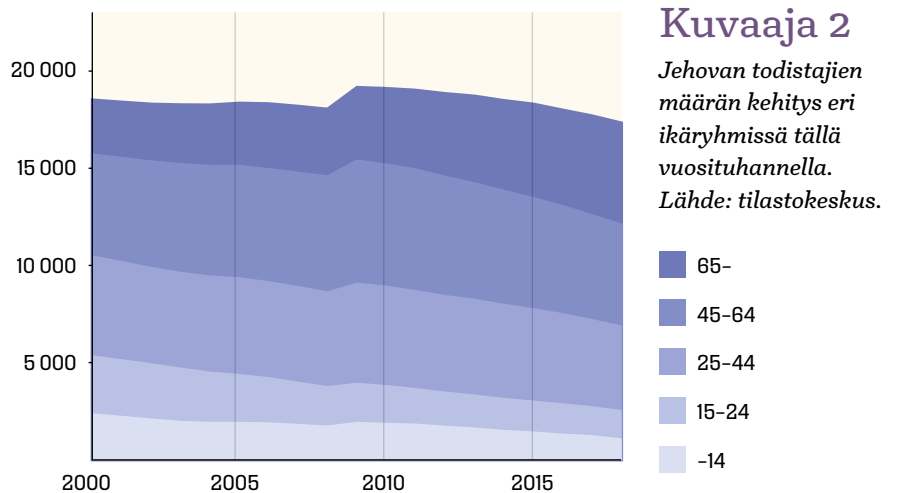
UUT:n kannalta suurin puute Tilasto-
keskuksen datassa on (vanhoillis)lestadi-
olaisten sisältyminen evankelisluterilai-
sen kirkon sisälle. Kyseessä on vain
kirkon sisällä oleva herätysliike. Toisaal-
ta ryhmällä on kuitenkin paljon paino-
arvoa niin suomalaisessa politiikassa
kuin UUT:n asiakaskunnassakin, että oli-
si kiva nähdä erikseen millaisia ikäluok-
kajakaumia lestadiolaisten keskuudessa

Kuvaaja 1

Suomen kymmenen suurimman uskonto-
kunnan jäsenmäärän
kehitys tällä vuosi-
tuhannella. Huomaa,
ettei y-akseli ole
lineaarinen.

Lähde: tilastokeskus.

Kuvaaja 2

Jehovan todistajien
määrän kehitys eri
ikäryhmissä tällä
vuosituhannella.

Lähde: tilastokeskus.

olisi. Vanhoillislestadiolaisuus kuitenkin
uudistuu hiljalleen; tuntuu, että ehkäisy-
kielto on hiljalleen muuttumassa “älä
kysy, älä kerro”-käytännön mukaiseksi,
eikä televisionkaan käyttö ole enää kaik-
kiolla täysin kummaksuttavaa.

Vaikka onkin todennäköistä, että
vanhoillislestadiolaiset, Jehovan todis-
tajat ja karismaattiset piirit jatkavat
UUT:n suurimpina vertaistuen asiakas-

ryhminä, nousevat muslimitaustaiset
tulevina vuosina entistä suurempaan
rooliin. Uskontokentän pirstoutumi-
nen ja kaikenlaiset “yksisarvisterapiat”
voivat myös tuoda vertaistukitapaami-
siin uusia tuttavuuksia. Vertaistukeen
ovat tervetulleita kaikki. Valitettavasti
ei näytä siltä, että UUT:n työ olisi loppu-
massa lähiaikoina. ❖

”En ole puhunut näistä asioista ammattilaisen kanssa. Miten osaisin sen kertoa, olin koko ajan hyvin epävarma omista tekemisistäni. Oma perhe instituutiona on ollut ulkokuori, oliko siinä mitään aitoa? Perheenjäsenten väliltä puuttui yhteenkuuluvaisuuden tunne ja se oli löyhä ja keskinäinen kiintymys oli vähän niin kuin sinnepäin.”

SYNKKYYS LEIJUU PERHEEN YLLÄ

STUIMME viipurilaisessa kappassa, jossa keskustelu yllättäen siirtyi uskontoon. Puhuimme isästä ja isoisästä ja ehkä isoisoisästäkin.

56-vuotias Juha kertoi: ”Olen yrittänyt analysoida lapsuuttani. Kannan mukanaani kaikkea sisään suljettua, kuten mikä minä oikein olen. On paljon koteloituneita tunteita, joita on vaikea purkaa.”

Juha arveli lestadiolaisuuden vaikuttaneen elämäänsä. Tämä siitä huolimatta, että hän ei ole ollut lestadiolainen. Isä oli jättänyt lestadiolaisuuden ja määritteli itsensä humanistiksi ja pasifistiksi.

Lestadiolaisuuden juuret ulottuvat Juhan suvussa kauas. Juhan isän isoisä oli lestadiolainen maallikkosaarnaaja ja myös isän vanhemmat olivat tiukkoja uskovia. Heillä oli yhdeksän lasta, seitsemän poikaa ja kaksi tyttöä. Kotona pidettiin seuroja ja myös muualla käytiin seuroissa. Perheen lapset kävivät kristillisen kansanopiston ennen muita opintoja.

1950-luvulla isä muutti pois vanhempiensa luota, koska hänellä oli isänsä kanssa erimielisyyksiä maatalouden kehittämissuunnasta. Täyttä väkirikkaa ei tullut, jonkinlaista yhteyttä isovan-

hempiin pidettiin, kun Juha oli pieni. Puhelimia ei ollut ja tavattiin ehkä keran vuodessa. ”Ihan tarkkaan en tiedä, minkälaisia heidän keskustelunsa olivat”, Juha kertoi. ”Mummolla oli hirveä huoli pelastuksesta ja hän tyrkytti aina tavatessamme uskontoa.”

Juhan molemmat vanhemmat olivat hyvin koulutettuja, isä opettaja ja äiti terveydenhoitaja. Hänellä on kaksi isompaa sisarta. Perhe asui 1960-luvulta lähtien pienessä pohjoissavolaisessa pitäjässä, jossa Juha kävi koulunsa ja muutti sieltä pois lukion jälkeen. Paikkakunnalla ei ollut vahvaa lestadiolaista yhteisöä. Äiti ei ollut uskonnollinen.

Juha on kokenut, että isällä oli uskontoon liittyviä rasitteita. Isä ei ollut työstänyt loppuun lapsuuden traumojaan. Isän kommentit perheestään ja vanhemmistaan olivat hyvin negatiivisia. Hän oli sisäänpäin kääntynyt, synkkämielinen, maailman tuskaa täynnä ja itsekeskeinen sekä omien ajatustensa vanki, tosikkokin. Isä ihmetteli, kuinka joku voi pelastaa, kävi painia itsensä kanssa siitä asiasta. Äiti ei osallistunut keskusteluihin. ”Isän kokemukset jollakin tavalla heijastuivat meihin lapsiin. On vaikeaa kuvata sitä tunnelmaa. Meillä oli hyvin synkkämielisiä kun olin pieni.”

Juha muisteli, että isä ei paljon osallistunut perheen toimintaan eikä ollut kiinnostunut perheen asioista. ”Kun ehdotin isälle yhteistä tekemistä, yleensä isä halusi aina tehdä itse. Aina oli etäisyys ja se oli varottamista, etten kuitenkaan osaa”, hän kertoi. Isä vastusti urheilua, jääkiekkoa tai väkivaltapelejä. Isä kertoi omasta lapsuudestaan, jossa kaikki oli kiellettyä, harrastukset, lukeminenkin, sunnuntaina piti vain istua tuvan penkillä, ei saanut lähteä minnekään. Isä kuitenkin teki salassa asioita. Kotona elettiin ikään kuin kahdessa maailmassa, veljesten kanssa muodostui oma maailma, jossa muun muassa pelattiin.

”Minulle kasvoi miellyttämisen tarve. Isä ei nyt vain tykkää, ja etsin hyväksyntää. Pelkäsin, että hän suuttuu ja kyllä hän suuttuikin. Olin noin 10 vuoden ajan koulukiusattu, jonka syy liittyi isään. Luokkakaverit kiusasivat, sillä opettajana toiminut isä nähtiin erilaisena. Pienellä paikkakunnalla isällä oli omia juttuja, hän oli tiukkapipo ja oppilaat puhuivat. Koulukiusaamisesta en koskaan puhunut vanhempieni kanssa. Se ei kuulunut asiaan.”

”Jokaisen pitäisi pystyä työstämään oman ahdistuksensa ja traumansa, jotta ne eivät siirtyisi seuraavan sukupolven kannettaviksi. Koen, että jossain määrin olen itsekin siirtänyt traumoja pojalleni, vaikka olenkin yrittänyt keskustella paljon hänen kanssaan ja hän on valoisampi henkilö kuin minä. Nyt harmittaa, että en ole hakenut apua ja mennyt puhumaan jonkun ammattilaisen kanssa.” ❖

Puheenjohtajan palsta

Vertaistuesta kokemusasiantuntijuuteen

UUT JÄRJESTÄÄ ensi kertaa kokemusasiantuntijakoulutuksen toimintaamme osallistuville vuonna 2020. Vertaistuki ja kokemusasiantuntijuus ovat osittain sama, mutta myös osittain eri asia. Kokemusasiantuntija on vertainen, joka on toipunut kokemuksistaan riittävästi ja pystyy auttamaan muita haavoittumatta tai provosoitumatta itse. Omiin kokemuksiin on tullut etäisyyttä ja ymmärrystä aiempaa enemmän. Kokemusasiantuntijaksi kasvaminen voi olla oman toipumisprosessin myönteinen lopputulos: mahdollisuus auttaa muita, kun on jo itse tullut riittävästi autetuksi. UUT:n rooli toisaalta uhri- ja toisaalta uskontoasiantuntijajärjestönä kuvaa hyvin vastaavaa vertaisuuden ja asiantuntijuuden yhdistävää rooliamme.

Tänä syksynä UUT on ottanut yhteyttä niihin hengellisiin yhteisöihin, joissa monet vertaistukitoimintaamme osallistuvat ovat tulleet kaltoin kohdelluiksi. Keskusteluyhteyttä on viritetty Helluntaikirkon, Vapaakirkon, vanhoillislestadiolaisten, Jehovan todistajien ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon suuntaan, ja osan kanssa on jo sovittu tapaamisista. Toiveenamme on saada keskustella näiden yhteisöjen edustajien kanssa siitä, ilmeneekö heidän yhteisössään hengellistä väkivaltaa, miten sitä käsitellään ja miten UUT voisi auttaa näissä tilanteissa.

Jos keskusteluyhteyteen päästään, tulee se olemaan merkittävä askel UUT:lle. Uhrien ja tekijöiden ei enää tarvitse ”piiloutua” toisiltaan tai ryhtyä ”sanasotaan”, vaan he voivat keskustella asioista yhteisymmärryksessä. Rikosprosessissa tällaista kutsutaan sovitteluksi tai restoratiiviseksi työskentelyksi. Restoratiivinen tarkoittaa sananmukaisesti vahvistamista: ikävät kokemukset on tarkoitus käsitellä puolin ja toisin siten, että kummankin osapuolen tunteet ja tarpeet tulevat kuulluiksi ja toista osapuolta on mahdollista ymmärtää. Osapuolet voivat ymmärtää tapahtunutta ilman kieltämistä tai vähättelyä. Tämä edellyttää kykyä kohdata vaikeita asioita puolin ja toisin, eikä ole helppo prosessi: osapuolten on aidosti haluttava ymmärtää

toisiaan. Tässä on valtava haaste! UUT haluaa auttaa uskonyhteisöjä työskentelemään itse hengellisen väkivallan vähentämiseksi.

Hengellinen väkivalta on nousut kuluvana syksynä jälleen esiin medioissa. Osa UUT:n jäsenistä on käynyt katsomassa elokuvan ”Marian paratiisi”. Köyhä ja oppimaton Maria raivaa tiensä ”piireihin” saarnaamalla uskonnollisista näyistään ja kokemuksistaan. Elämäkerrallisen ja tutkimustiedon valossa Marian voi todeta olleen psykopatiapiirteinen nainen ja huijari. Miksi niin monet silti uskoivat häntä? Joskus hengellisillä yhteisöillä on ”paha ei ole olemassa” -asenne oman yhteisönsä ongelmiin. Tämä on suojautumiskeino tilanteessa, jossa ei kestä totuutta. Totuudet ovat usein rajuja! Monella yhteisöllä on vain yksi totuus, mutta totuus on harvoin näin yksinkertainen. Haasteena on löytää oma totuus JA pystyä ymmärtämään muiden totuuksia. Maailmankuvaan voi sisällyttää ristiriitaisiakin aineksia kestäen totuuden suhteellisuutta ja henkilökohtaisuutta. Silti joskus kannattaa myös muistaa tuntemattoman kirjoittajan aforismi: ”Totuus on olemassa, vain valheet keksitään”. Toivon teille kaikille hyvää syksyä ja rohkeutta löytää oma totuutenne!

”
Hengellinen väkivalta on nousut kuluvana syksynä jälleen esiin medioissa.

**TEKSTI Pia Puolakka
KUVA Joni Valkila**

Tue UUT:n toimintaa liittymällä jäseneksi!

Jäsenenä pääset vaikuttamaan toimintaamme ja saat Muutoslehden postitettuna kotiisi. Liittymällä jäseneksi tuet toimintaamme ja autat meitä auttamaan uskonnon uhreja.

Voit liittyä jäseneksemme nettisivujemme www.uut.fi kautta. Klikkaa otsikkoa ”tapoja auttaa” ja sitten ”liity jäseneksi”. Lomakkeen lähettämisen jälkeen saat lisää tietoa toiminnastamme ja siitä, miten voit osallistua siihen. Tervetuloa muuttamaan maailmaa aiempaa paremmaksi paikaksi!

